

Σάκης Σερέφας

Οδοιπορικό
Θεσσαλονίκης

ΠΕΡΠΑΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΑΛΛΙΩΣ

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μόνος σου (υποκατάστατο Προλόγου)	13
Η προπονήτρια οδός Παλαιών Πατρών Γερμανού	17
Οι σαλοί του Αγίου Αντωνίου	21
WC of Salonica	27
Οδός Στεφάνου Τάττη, 2920 μ.Χ.....	31
Γραφήματα.....	34
Η ματωμένη Στάση Γεωργίου.....	37
Στο πεζοδρόμιο της Λήθης.....	41
Επαίτες παντός καιρού.....	45
Είμαστε όλοι περαστικοί /1	49
Είμαστε όλοι περαστικοί/2	52
Οδός Ικτινίου απανωτά	55
Ικτινίου σκέπη	59
Δυο αγάλματα στη Φράγκων 15	65
Αγχόνες στην παραλία	68
Άνθρωποι στη θάλασσα.....	71
Συγγρού 22 εις μνήμην	75
Ένα μπράουνινγκ στα Ηλύσια	79
Στην Μπαλάνου 8 με τρίκυκλο	83
Τροχαίο 45 λεπτών	86
Στο ματωμένο προαύλιο της Αγίας Σοφίας	89

Το μνημοδόχο πρότυπο της Αγίας Σοφίας.....	93
Λαός και παραλία.....	96
Ντορέ; Μπα!.....	99
Ο συνήθης τόπος εκτελέσεων.....	103
Στον Θανατόπυργο επάνω.....	107
Κλισέ κι άλλα κλισέ.....	111
Οδύνης με Λήθης γωνία.....	113
Λασσάνη 3 αμίν.....	118
Στη ΔΕΗ της ΔΕΘ.....	121
Ένας σουγιάς στη θάλασσα.....	125
Κούσκουρα με Τσιμισκή γωνία.....	129
Δέντρα εσωτερικού μονολόγου.....	131
Η διαγώνιος Τσιμισκή.....	135
Κούσκουρα 8 με πατατούλες.....	139
Μέγαρο Steip έτι υφιστάμενο.....	143
Στην Ολύμπου 98 κατακέφαλα.....	146
Σκύλοι, σκύλοι, σκύλοι.....	149
Ματζέστικ ολέ.....	154
Παλούκια στο Σιντριβάνι.....	157
Ο εξώστης της παλιάς παραλίας.....	162
Ο βυθός της Ευαγγελίστριας.....	167
Το δόλωμα της Ευαγγελίστριας.....	171
Οι ακακίες της Βενιζέλου.....	174
Ξενοδοχείο Μπρίστολ όλο κατασκοπεία.....	177
Ραντεβού στο Αχίλλειο.....	181
Άγιος Αθανάσιος και Δεκατιστές.....	185
Ούφα στην παραλία.....	188
Κολασμένο στρατόπεδο Παύλου Μελά.....	191
Μην προσπερνάτε αδιάφοροι τα πούλμαν.....	195
Κατάσκοποι στην Άνω Πόλη.....	199
Να πάψω να περνάω από την Καμάρα;.....	202
Αφίσες στην Καμάρα.....	205

Οι πατούσες των αγγέλων	209
Οι πρασινίτες φυλάσσουν την πόλη	214
Τα πειστικά ερείπια του Αγίου Δημητρίου	219
Το σημάδι στην κολόνα.....	222
Πρακτικές ασκήσεις (υποκατάστατο Επιλόγου)	225
Επιμύθιο.....	227

Μόνος σου

(υποκατάστατο Προλόγου)

Δεν είναι δύσκολο. Μα ούτε κι εύκολο. Θέλει υπομονή. Και νηστεία. Του μυαλού, εννοώ. Από τις έτοιμες εικόνες. Κι από τις ποζάτες. Κατανοπτό; Όμως αν προτιμάς, κάνε παιχνίδι και μ' αυτές. Αναγνώστη, μάζεψε τα μυαλά σου. Τώρα σου μιλάει αυτοπροσώπως ο συγγραφέας σου και σου συστήνει. Να επινοήσεις τη δική σου οδογραφία, δηλαδή την αποτύπωση ενός δρόμου. Μόνος σου.

Τα στάδια της προετοιμασίας έχουν ως εξής:

1 | Επιλογή του δρόμου: Γιατί να μην είναι ο πλέον οικείος; Παρατηρώντας τον, θα εννοήσεις πως σου είναι παντελώς άγνωστος. Περπάτησέ τον απανωτά. Αν συνοδεύεσαι από έμπιστο πρόσωπο, διάσχισέ τον μια φορά με κλειστά τα μάτια. Μυρωδιές, ήχοι, κραδασμοί, ρήγματα, καταγράφονται, με αυτόν τον τρόπο, ακριβέστατα μέσα στο ψυχικό σου σκάνερ. Στους πιο τολμηρούς, προτείνω να τον διατρέξουν τσίτσιδοι μέσα στη νύχτα. Αμερικανοί επιστήμονες υποστηρίζουν πως τα αισθητηριακά δεδομένα του γυμνού δέρματος αποτυπώνονται με ψηφιακή μορφή στους νευ-

ρώνες της μνήμης. Οπότε, καθίστανται πιο συμβατά με τον σκληρό δίσκο του υπολογιστή όπου θα τα μεταγράψεις όταν έρθει η ώρα.

2 | Επιλογή των εικόνων: Απολύτως καμία. Άφησε να σε διαλέξουν εκείνες. Δεν είσαι λαογράφος, οδογράφος είσαι. Μάθε να λειτουργείς απορροφητικά. Δηλαδή, οφείλεις να βλακέψεις λιγάκι. Μην θεωρείς τίποτε ως δεδομένο. Σε κανένα διαγαλαξιακό εγχειρίδιο οδογραφιών δεν αναφέρεται πως η αποτύπωση ενός διάσπμου καταστήματος είναι πιο σημαντική από την αριθμητική καταγραφή των πεσμένων φύλλων στον ίδιο δρόμο, σε μια ορισμένη στιγμή της ημέρας. Άσε τον εαυτό σου να ορεχτεί ελεύθερα. Αν κάνεις κέφι, μπορείς να διασχίσεις έναν δρόμο και να καταγράψεις όλες τις σκόρπιες φράσεις που θα ακούσεις από τους διαβάτες στο πεζοδρόμιο, στη στάση του λεωφορείου, στο φανάρι, στη βιτρίνα, στο παγκάκι. Το βρίσκεις πολύ ανάλαφρο; Σκέψου πόσα θα πλήρωνες εσύ για να διαβάσεις μια τέτοια καταγραφή τυχαίων φράσεων που εκφωνήθηκαν κατά μήκος της Εγνατίας στις 19 Σεπτεμβρίου του 1844, από τις έντεκα το πρωί μέχρι τις δύο το μεσημέρι, κι ύστερα τα ξαναλέμε.

3 | Επιλογή του γλωσσικού ύφους: Σε εκλιπαρώ, πέφτω στα πόδια σου και σου βυζαίνω τ' ακροδάχτυλα, σου χαρίζω τον ένα μου νεφρό, βόσκω την πιτυρίδα σου, μην αρχίσεις τις γλυκατζουριές και τα κολλητιλίκια με την πόλη, με εκφράσεις του τύπου «τα σοκάκια της φτωχομάνας» «η αρχόντισσα Καμάρα» «η πιο trendy μπουγάτσα» και άλλα παρόμοια ντέρτικα και λάιφ στίιλ ιδιόλεκτα. Συμπεριφέρσου σαν ο εξωγήινος που μάλλον δεν είσαι, δηλαδή με απόμακρη περιέργεια για τα πράγματα και τις λέξεις που τα ορίζουν. Τα γλωσσικά σου καύσιμα είναι τόσα, που χρειάζεσαι

πεντέμισι ζωές για να τα κάψεις. Αντιμετώπισε τη γλώσσα σου ως συμπεριφορά προς την πόλη και όχι ως κώδικα δημοσίων σχέσεων απέναντί της.

4 ■ Επιλογή των προθέσεων σου: Μπορείς να φυλάξεις την οδογραφία σου για το παιδί σου, το εγγόνι σου, το ανίψι σου, για τα μάτια που δεν θα ξαναδείς, για τα μάτια που πρόκειται κάποτε να δεις, ή μπορείς να την κλείσεις μέσα σε έναν φάκελο και να την ταχυδρομήσεις στο πρώτο όνομα που θα επιλέξεις τυχαία από τον τηλεφωνικό κατάλογο κάποιας εξωτικής πόλης. Χωρίς να αναγράψεις το όνομα του αποστολέα. Δεν θα σου άρεζε να λάβεις μια μέρα ένα τέτοιο γράμμα;

Η προπονήτρια οδός Παλαιών Πατρών Γερμανού

Η άνω και η κάτω. Η ανατολική και η δυτική. Η υπόγεια και η υπέργεια. Η λουξ και η ταπεινή. Η υπαρκτή και τούτη εδώ. Η Πι Πι Γερμανού, για αρχαρίους και προχωρημένους, σας υποδέχεται.

Οι κάθετοι δρόμοι της Θεσσαλονίκης είναι διεκπεραιωτικοί: τους διασχίζεις εξ ανάγκης για να βρεθείς στους κυρίαρχους οριζόντιους. Οι Βενιζέλου, Ίωνος Δραγούμη, Συγγρού, Γρηγορίου Παλαμά, Αγίας Σοφίας, είναι περάσματα που οδηγούν στο υπερπέραν άστου της Αγίου Δημητρίου, της Εγνατίας, της Τσιμισκή, της παραλιακής. Δεν είναι καθόλου τυχαίο, μα ούτε κι εύκολα ερμηνεύσιμο, που στις καθέτους δεν εδράζεται σήμερα ούτε ένας αξιοθέατος κινηματογράφος, αξιώνυμο ρεστοράν, αξημέρωτο μπαρ, αξιόπιστο γυροπιτάδικο, αξιανάγνωστο βιβλιοπωλείο ή αξιομακάριστο γραφείο κηδειών, δηλαδή χώροι που απαιτούν όχι τη στιγμιαία στάση και συναλλαγή του αναγκαμένου πελάτη μα την εύκρατη παραμονή του μέχρι το σώμα και το πνεύμα να κορεσθούν από παραμυθία και λησμοσύνη. Έτσι δεν είναι;

Με τον θεσμό των πεζοδρόμων, κάποιες από τις καθέτους αναθάρρησαν. Η Ικτίνου, η Δημητρίου Γούναρη, η Αριστοτέλους, η Αγίας Σοφίας, πήραν λίγο τ' απάνω τους, μα τα γράδα τους παραείναι μπόσικα και αχαμνά μπροστά στη διπλοβρασιά της Π. Π. Γερμανού, η οποία διαθέτει το στρατηγικό πλεονέκτημα του παρελθόντος της. Να βάλω τώρα μπρος τη συμπυκνωμένη ανάμνηση;

Τον περασμένο αιώνα, στα παλιά τα χρόνια της δεκαετίας του '70, αυτά που οι ιστορικοί αποκαλούν ως «σεβεντίνοια», το πέρασμα ενός νεανία από την άνηβο στην έφηβο κλίμακα του γήινου βίου σηματοδοτούνταν από τρία μυπτικά στάδια: 1/την τάση του προς αυτοχειρία 2/την παρακολούθηση κινηματογραφικής ταινίας άνευ της γονεϊκής χωροστασίας 3/τη διάσχιση της Π.Π. Γερμανού άνευ της διδασκάλου αιδούς, δηλαδή ξεδιάντροπα. Σε χρονικά και μονωδίες που φυλάσσονται στη Γεννάδειο Βιβλιοθήκη, αναφέρονται αταύτιστα τοπωνύμια όπως *Ελυζέ*, *Φιγκαρό*, *Τάφος*, *Κρύπτον*, πλάι σε γερούνδια που φανερώνουν ενέργειες και στάσεις της υπάρξεως σημαντικές: το μπιλιαρδίζειν, το ροκεύειν, το ντισκεύειν, το γκομενίζειν. Δηλαδή: το ανθρωπεύειν. Όλα αυτά συνέβαιναν στην κάτω μεριά του δρόμου, την υποκειμένην τής Παύλου Μελά οδού, ενώ η απάνω μεριά ανήκε από τότε στα βενζινάδικα, τα μανάβικα, τους ευκτήριους οίκους και τα πρακτορεία ταξιδίων. Το παράγγελμα *Ραντεβού στην Πι Πι* δεν εννοούσε ποτέ τη σταλία στο πεζοδρόμιο της Παναγούδας ή του κινηματογράφου Θυμέλη, εκτός κι αν παραήσουνα ζαβό, οπότε είχες πολύ δρόμο ακόμη να διαβείς. Για να φτάσεις πού; Μα, εκεί όπου κατηφόριζε, εξέβαλε, οδηγούσε, υποδείκνυε η μιλημένη οδός: στην Τσιμισκή, βεβαίως, βεβαίως. Αυτό αποτελούσε μίαν ανέκαθεν παράδοση, γι' αυτό και οι παλαιότεροι των παλαιών, ως οξυνούτεροι, είχαν εγκαταστήσει τα φυλάκια *Πε-*

ταλούδα και *Εκάλη* στις δύο αντικρινές γωνιακές πύλες εξόδου τής οδού προς την Τσιμισκή, ώστε η μετάβαση από το σύμπαν τής κάθετης ενδοχώρας προς εκείνο της οριζόντιας χώρας να συμβαίνει με μηχανισμούς προσομοίωσης: *Πιτσιρίκο, κάτσε στη γωνιά σου και κοίτα να μαθαίνεις.*

Πλησιάζουμε προς το επιμύθιο. Να το: Η Π. Π. Γερμανού αποτέλεσε το προπονητήριο κέλυφος, το προγυμναστήριο στάδιο, το αποδυτήριο της εφήβου ψυχής προ της εισόδου στην αρένα τής Τσιμισκή. Το φιφλίζουν οι πηγές, το τραγουδούν οι κάμποι, το παραμιλούν όσοι *κόπηκαν* κι έμειναν για πάντα να κοιτούν παραπονεμένοι εξ αποστάσεως.

■ *Κι ένα εξτραδάκι:*

Γενάρης του 2002. Ο κυρ-Γιάννης κοπανάει στο χείλος από το σαχανάκι το τελευταίο τσόφλι του τελευταίου αυγού. Άντε, ας κόψει και λίγο σουτζούκι. Η τηλεόραση λαλεί κι η τζαμαρία χνωτίζει, εκεί, γωνία Πι Πι με Παύλου Μελά. Αλλαντοζυθοπωλείο. Η Γιάγκου, ο Φράγκος και ο Τόλιος αλληλοκοιτάζονται. Δεν ξέρουν πως είναι η τελευταία μέρα λειτουργίας του μαγαζιού, μα το ψυχανεμίζονται. Είχανε γερούς δασκάλους και βγήκανε τζιμάνια. *Θυμάστε κάποτε εδώ;* ρωτάει ένας τους, κι αιφνίδια σκυθρωπούν και οι τρεις, καθώς αναλογίζονται την πρώτη τους επίσκεψη στο στέκι. Προαισθάνονται πως κάτι έχει λήξει, μέσα τους και γύρω τους. Νιώθουν πως η Πι Πι έχει τελειώσει γι' αυτούς και πως ανήκουν πια εκεί: στην Τσιμισκή των ενηλίκων.

■ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Εκάλη, Πεταλούδα: θρυλικά μεταπολεμικά γαλακτοζαχαροπλαστεία και πολυσύχναστα στέκια της νεολαίας στις δεκαετίες του '50 και του '60. Βρίσκονταν αντικριστά στις εκβολές της Π. Π. Γερμανού με την Τσιμισκή.

Ελυζέ, Φιγκαρό, Κρύπτον: περιώνυμη καφετέρια (η πρώτη), και ντίσκο (οι επόμενες) της δεκαετίας του '70, επί της Π. Π. Γερμανού.

Τάφος: υπόγειο μπιλιαρδάδικο-φροντιστήριο χαρτοπαιξίας της Π. Π. Γερμανού, στα μέσα του '70. Άφησε εποχή. Και αποφοίτους.

Γιάγκου, Φράγκος, Τόλιος: υπαρκτοί γήινοι.

Ποιος ναός της πόλης λειτούργησε ως φρενοκομείο; Ποια πλευρά από τις επάλξεις του Λευκού Πύργου προτιμούν οι αυτόχειρες; Ποιες φράσεις έχουν χαραξει πάνω στους τρούλους από το Μπεζεστένι οι εργάτες εδώ και τρεις αιώνες; Σε ποια εκκλησία το προαύλιο έγιναν φονικές μάχες; Γιατί λείπουν τα δάχτυλα από τα αγάλματα της οδού Φράγκων; Σε ποιο σημείο της παλιάς παραλίας στήθηκαν αγχόνες; Μπροστά από ποιο ξενοδοχείο σκοτώθηκε ο καπνεργάτης από τους χωροφύλακες; Μέσα σε ποια εκκλησία τα ποντίκια έφαγαν τους ανθρώπους; Μέσα σε ποιο ζαχαροπλαστείο γυρίστηκε μια σκηνή της Χριστίνας με τον Ηλιόπουλο; Ποιος είναι ο «συνήθης τόπος εκτελέσεων»; Σε ποιο ξενοδοχείο έμενε η Γερμανίδα κατάσκοπος; Ποια είναι η ιστορία της τηγανητής πατάτας στην πόλη; Ποιο πρότυπο ναού είναι χτισμένο με υλικά από τα σπίτια που κάηκαν το 1917; Σε ποιον δρόμο της πόλης οι άνθρωποι προσκυνούσαν τους αγίους που ζωγραφίζονταν στα τζάμια των σπιτιών; Ποιος μαχαιρώθηκε με τον σουγιά που βρίσκεται πεταμένος στη θάλασσα, μπροστά από το «Ολυμπος-Νάουσα»; Κάτω από ποιο πλατάνι στο κέντρο της πόλης γίνονταν τα παλουκώματα; Ποιο φονικό έγινε στη Διαγώνιο; Σε ποιο σημείο του βυθού στ' ανοιχτά του Λευκού Πύργου βρίσκεται ποντισμένο ένα πιάνο; Ποιοι θέλησαν να εξοντώσουν τις ακακίες της Βενιζέλου; Μέσα σε ποιον κινηματογράφο αυτοκτόνησε ένας απελπισμένος; Υπάρχουν ιπτάμενοι δίσκοι στην παραλία; Ποιο είναι το πιο κολασμένο στρατόπεδο της πόλης;

**ΕΝΑ ΛΟΞΟ ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ,
ΜΕ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΚΑΙ ΣΤΑΣΕΙΣ
ΣΤΗΝ ΑΦΑΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ.**

ISBN:978-618-03-2373-3

9 786180 323733

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 82373